

Activiteitenplan initiatief Uitvoeringsagenda Faro

Dit model voor een activiteitenplan hoort bij de Subsidieregeling Uitvoeringsagenda Faro. Uw activiteitenplan met bijhorende begroting dienen ter beoordeling van uw initiatief. Hiertoe plaatst u enerzijds uw activiteitenplan op <https://faro.cultureelerfgoed.nl> (het Faro platform). Deelnemers van het platform kunnen op deze manier een reactie geven op uw initiatief. Anderzijds legt u zowel het(zelfde) activiteitenplan als ook de begroting voor door dit toe te sturen aan faro@cultureelerfgoed.nl. Op het Faro platform vindt u meer informatie over de procedure en criteria.

Onderstaande gegevens worden ingevuld door de organisatie/persoon die uiteindelijk ook de formele subsidieaanvraag zal indienen en tevens de subsidie op diens rekening ontvangt.

Naam organisatie: Stichting Act!On

Contactpersoon:

E-mailadres:

Telefoonnummer:

Naam initiatief:

Ruimte voor nieuwe generaties

Totale kosten: € 141.625,00

Gevraagde subsidiebijdrage: € 49.615,00

Bedrag cofinanciering door derden: € 68.830

Bedrag eigen bijdrage: € 23.180

Inzet vrijwilligers in uren: 1660

Activiteitenplan

1. Met welke vorm(en) van cultureel erfgoed heeft uw initiatief van doen? (u kunt meerdere vakjes aankruisen)

- ☒ Integrale benadering van cultureel erfgoed
- ☐ Archeologie
- ☐ Gebouwd en aangelegd (groen) erfgoed
- ☐ Cultuurlandschap
- ☒ Roerend erfgoed
- ☐ Mobiel erfgoed
- ☒ Immaterieel erfgoed
- ☒ Oral History
- ☒ Archieven
- ☐ Digital born erfgoed
- ☐ Andere vorm, te weten

2. Geef een korte omschrijving (maximaal 400 woorden) van het initiatief, waarin u beknopt de aanleiding, de hoofdactiviteit en het doel formuleert.

In 2023 organiseerde Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 (SMH) een eerste pilot omtrent co-creatie met jongeren en instellingen die zich bezighouden met de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog. De resultaten zijn gepubliceerd in een Roadmap Co-creatie*. Tijdens de internationale conferentie 'Living with War' in november 2023 werd duidelijk dat de dominantie van het narratief over de Tweede Wereldoorlog in veel Europese landen soms problematisch is voor het betrekken van jongeren. In 2024 onderzocht Act!On, in samenwerking met Europese instellingen en jongeren, manieren om deze betrokkenheid te versterken en co-creatie duurzamer te maken.

*Roadmap Co-creatie (gratis download): https://www.acton.nu/_files/ugd/b665f8_7c57f07fc76d4caba5f03ea8579fe833.pdf

Het belang van het project ligt in het feit dat herinneringen aan oorlogen en onderdrukking in Europa, zoals de wereldoorlogen, de Holocaust en de Balkanoorlogen essentieel zijn voor het gedeelde Europese erfgoed. Veel van deze geschiedenissen hebben een gemeenschappelijke Europese oorsprong en maken ons mede verantwoordelijk om herhalingen te voorkomen of te stoppen. Herinneringscentra en musea in Europa merken dat nieuwe generaties zich onvoldoende aangesproken voelen door de huidige manier van herdenken en het dominante verhaal dat verteld wordt. Jongeren missen diverse perspectieven en ervaren vaak dat de verhalen weinig relevant zijn voor hun eigen leven. Tegelijkertijd willen ze wel betrokken zijn bij deze herinneringen, mits ze hun eigen inzichten, ervaringen en trauma's kunnen inbrengen. Bij instellingen en jongeren is er behoefte aan een nieuwe manieren van terug blikken en de geschiedenis vertellen, waarin jongeren actief bijdragen aan de ontwikkeling van nieuwe verhalen en vormen van herdenking.

Het project "Ruimte voor nieuwe generaties" beoogt ruimte te bieden voor co-creatie tussen jongeren en herinneringscentra. Hierbij worden pilots uitgevoerd in verschillende Europese landen, waarbij jongeren en organisaties gezamenlijk zoeken naar manieren om narratieven en werkwijzen aan te passen. Het doel is jongeren echt te betrekken bij de besluitvorming in plaats van hen slechts te bereiken met bestaande inhoud. Medewerkers en vrijwilligers van de deelnemende organisaties worden nauw betrokken bij dit proces. Dit wordt ondersteund door een lerende houding van de organisaties en de ontwikkeling van praktische handvatten voor co-creatie. Het resultaat van het project is een duurzame en gelijkwaardige samenwerking tussen jongeren en erfgoedinstellingen in Europa. De opgedane kennis wordt gedeeld via een Europees netwerk en verspreid onder erfgoedprofessionals, zowel nationaal als internationaal.

Dankzij een toegekende Erasmus+ subsidie wordt het traject van de jongeren als co-creatoren volledig gefinancierd. Hierdoor kunnen jongeren zich zelf organiseren, lokaal en internationaal optreden als gesprekspartner, en als gelijkwaardige partner optreden in de uitvoering en organisatie van het project.

3. Omschrijf wat het beoogde eindresultaat is.

Het project beoogt een duurzaam verankerde, gelijkwaardige samenwerking tussen de deelnemende instellingen en jongeren, die mede gedragen wordt door medewerkers en vrijwilligers. Voorwaarde hiervoor is dat organisaties bereid zijn te leren van jongeren en dat ze bereid zijn zich te bekwamen in een lerende werkwijze. Het project voorziet in deze mindset en geeft al doende handvatten voor een duurzame samenwerking.

De opgedane kennis en ervaring wordt gedeeld in een Europees netwerk rondom co-creatie dat na de looptijd van het project kan worden doorontwikkeld. De geleerde lessen en tips en trucs worden verwerkt in een roadmap en proactief gedeeld met het Nederlandse erfgoedveld en met ICOM, Nemo en andere internationale koepels.

4. Neem hieronder puntsgewijs op welke deelactiviteiten of processtappen worden uitgevoerd. Ga daarbij uit van maximaal 8 activiteiten/processtappen. Omschrijf per activiteit/processtap:

- de aard, omvang, duur en wijze van uitvoering van de activiteit;
- de doelstelling, resultaten of producten.

Deelactiviteiten / Processtappen:

Het project wordt gekenmerkt door drie hoofdactiviteiten: de concrete lokale projecten met jongeren (de content) en het leertraject eromheen voor uitwisseling van ervaring en kennis op inhoud en op proces. Tenslotte wordt onder de titel kennisdeling nagedacht over de verbinding met kennisdragers en koepelorganisaties, communicatie met het erfgoedveld en er wordt een slotevenement georganiseerd waarin de roadmap met methodieken rond co-creatie én de opgedane proceservaring worden gedeeld met de sector.

Aan Faro wordt een bijdrage gevraagd voor het leertraject en de kennisdeling met de sector in binnen- en buitenland.

1. Content (activiteit 1):

Pilotprojecten op verschillende locaties in Europa.
Hiervoor wordt geen bijdrage van Faro gevraagd.

- Aard & omvang: Co-creatie projecten met jongeren in samenwerking met erfgoedinstellingen in diverse Europese landen.
- Duur: Januari 2026 - juni 2027.
- Wijze van uitvoering: Lokaal opzetten van co-creatie projecten waarbij jongeren betrokken worden bij het herdefiniëren van narratieven rondom herdenkings- en herinneringserfgoed.
- Doelstelling: Jongeren in co-creatie betrekken bij erfgoedactiviteiten, om zo nieuwe perspectieven en verhalen te integreren.
- Resultaat: Nieuwe, door jongeren ontworpen narratieven die het bestaande erfgoed verrijken.

De pilotprojecten dienen als content voor het traject dat tot kennisuitwisseling, verdieping, verankering en brede kennisdeling leidt. De pilots zijn nodig om het proces voor coaching, reflectie en kennisdeling te voorzien van praktijkervaring. De pilots worden georganiseerd binnen de kaders die de individuele organisaties zichzelf stellen. Zij bepalen de vraagstelling, het doel, het budget en de duur. Door het eigenaarschap bij de instellingen zelf te beleggen is de motivatie van de deelnemers groter en de betrokkenheid van professionals en vrijwilligers binnen de organisaties makkelijker te bewerkstelligen. De organisaties dragen zelf de verantwoordelijkheid voor de pilots, zowel organisatorisch als financieel. De projectleiding van 'Ruimte voor nieuwe generaties' ondersteunt bij het formuleren van de doelen en de taakstelling (onderdeel van activiteit 2).

Voortkomend uit het eerdere pilotonderzoek hebben volgende organisaties zich gecommitteerd aan het project door een lokaal pilotproject met jongeren te organiseren:

- **Nationaal Onderduikmuseum Aalten** (Nederland) – tevens projectcoördinator;
- **Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș** (Baia Mare, Roemenië);
- **Bosansko narodno pozorište Zenica** (Bosnië en Herzegovina);

2. Leertraject (activiteit 2)

Inherent aan het werken in de herinnerings- en herdenkingssector zijn de gevoeligheden die deze thema's in de samenleving en ook bij de deelnemers los kunnen maken. Daarnaast vragen generatieverschillen, actuele problemen, machtsverhoudingen en uiteenlopende perspectieven en gevoelens om een zorgvuldige begeleiding gedurende het project. Dit gebeurt door middel van coaching en intervisie in digitale en fysieke bijeenkomsten. De projectleiding faciliteert een gestructureerde uitwisseling van ervaringen, reflectie op emoties en verdieping rondom impact en relevantie voor het heden. De projectleiding helpt dit te benoemen en te analyseren. Dit bewustwordingsproces is een voorwaarde voor de verankering van de betrokkenheid van jongeren in de organisaties. Vanuit de projectleiding wordt zorg gedragen dat de opgedane kennis verder wordt gedeeld met andere erfgoedprofessionals.

Gedurende de 18 maanden die 'Ruimte voor nieuwe generaties' duurt vinden verschillende bijeenkomsten plaats voor de internationale uitwisseling van kennis.

- Aard & omvang: organisatie van uitwisselingssessies tussen de deelnemende jongeren en de deelnemende organisaties.
- Duur: doorlopend gedurende het project (18 maanden).
- Wijze van uitvoering: digitale bijeenkomsten van de kerngroep, digitale coachings- en reflectie sessies voor de organisaties en vertegenwoordigers van jongeren, fysieke bijeenkomsten van jongeren en fysieke bijeenkomsten van organisaties en jongeren (zie hieronder)
- Doelstelling: kennisuitwisseling tussen de jongeren zelf, tussen de Europese erfgoedinstellingen en de deelnemende jongeren.
- Resultaat: een leernetwerk en een gedeelde kennisbasis rondom co-creatie met jongeren.

Coaching en begeleiding door Stichting Act!On:

Er zal een kernteam worden gevormd dat het projectmanagement bijstaat en vanuit de praktijk advies kan uitbrengen zodat de begeleiding aan de behoeftes voldoet en ook praktisch geoptimaliseerd kan worden. Het kernteam bestaat uit vertegenwoordigers van 2 organisaties, de projectleiders en 2 jongeren. Het kernteam vergadert maandelijks digitaal.

Voor alle deelnemende organisaties wordt tweemaandelijks coaching en intervisie georganiseerd. Tijdens enkele digitale bijeenkomsten van de jongerengroep vindt coaching en reflectie plaats.

Er worden twee live-bijeenkomsten van en voor de jongeren en één live-bijeenkomst voor de organisaties en een delegatie van jongeren gehouden. Tenslotte is er voorzien in een slotevenement (laatstgenoemde is onderdeel van activiteit 3).

De jongeren hebben een kennisachterstand ten opzichte van professionele medewerkers in de erfgoedwereld. Aan de andere kant is die frisse blik juist goed. Om de jongeren kennis te laten maken met gevoelig erfgoed is het belangrijk dat ze zichzelf een beeld kunnen vormen en met andere jongeren van gedachten kunnen wisselen over hun kennis, gevoelens en ervaring en hoe ze zich verhouden tot erfgoed en wat het voor hun nu betekent en welke potentie erfgoedorganisaties zouden kunnen benutten. De jongerenbijeenkomsten zorgen voor verdieping, kennis en reflectie op inhoud en werkwijzen. Ze dienen als empowerment waardoor de jongeren gemotiveerd raken en zelfvertrouwen opbouwen om de professionals tegenmoet te treden en op constructieve manier kritiek te kunnen uiten of voorstellen te ontwikkelen.

Jongerenontmoeting: Kennismaking, uitwisseling, betekenis en opdracht voor de organisaties, verdieping en eigen reflectie op erfgoed en verhalen over de oorlog in Bosnië en de betekenis voor nu. Er is plek voor 4 deelnemers uit de 6 verschillende landen en 2x 3 jongeren uit Nederland). De ontmoeting duurt 5 dagen omdat er ruimte moet zijn voor bezoeken aan herinneringsplekken en het verwerven van kennis en verwerken van emotie. Deze bijeenkomst wordt niet door Faro gesubsidieerd.

Werkbijeenkomst München: Uitwisseling praktijkervaring, knelpunten en hoogtepunten, handreikingen voor vervolg, verdieping en eigen reflectie op de omgang met erfgoed in München. Deze bijeenkomst is voor de deelnemende organisaties samen met jongeren uit de verschillende landen. Deze ontmoeting duurt 4 dagen.

3. Kennisdeling (activiteit 3):

'Ruimte voor nieuwe generaties' deelt de resultaten, inzichten en ervaringen met het bredere erfgoedveld om de impact van het project te vergroten en om bij te dragen aan de doelstellingen van het Faro-netwerk.

Roadmap Co-creatie

De Roadmap Co-creatie vormt het inhoudelijke en methodologische eindproduct van het project "Ruimte voor nieuwe generaties". Het is een praktische en inspirerende handleiding voor erfgoedinstellingen die aan de slag willen met co-creatie met jongeren. De roadmap bundelt de geleerde lessen, inzichten en werkvormen die zijn opgedaan in de lokale pilots in Nederland, Roemenië en Bosnië en Herzegovina. In dit document worden niet alleen methodieken en werkprincipes gedeeld, maar ook reflecties op processen, succesfactoren en valkuilen, inclusief concrete casussen.

De Roadmap wordt geschreven door Stichting Act!On in nauwe samenwerking met de International Coalition of the Sites of Conscience (ICSC), die ook verantwoordelijk is voor de internationale verspreiding. Daarbij worden jongeren zelf actief betrokken als mede-auteurs en reflectiepartners, zodat hun perspectieven structureel zijn verankerd in de opbouw en toon van het eindproduct.

Inhoudelijke elementen van de Roadmap zijn o.a.:

- Praktische stappenplannen voor het opzetten van co-creatie met jongeren en de implementatie van draagvlak binnen erfgoedinstellingen.
- Werkvormen voor dialoog, reflectie en samenwerking.
- Voorbeelden van gedeeld eigenaarschap en jongeren als mede-organisatoren.
- Tips voor duurzame verankering binnen organisaties.
- Strategieën voor interne cultuurverandering richting meer openheid en participatie.
- Reflecties van jongeren en professionals op het proces.

Doelgroepen:

- Erfgoedinstellingen (musea, herinneringscentra, archieven, erfgoedhuizen)
- Academische gemeenschap (onderzoekers, docenten en studenten van erfgoed- en cultuurstudies, pedagogiek en sociale wetenschappen)
- Beleidsmakers (ambtenaren cultuur & erfgoed, fondsen en erfgoedkoepels zoals Museumvereniging, ICOM, NEMO en Faro-netwerkliden)

Verspreiding & impact:

De Roadmap wordt in het laatste kwartaal van het project (mei-juni 2027) afgerond en in eerste instantie digitaal gepubliceerd en verspreid via de kanalen van Act!On, ICSC, het Faro-platform, en de betrokken partnerorganisaties. Daarnaast wordt een fysieke versie beschikbaar gesteld voor deelnemers aan het slotevenement en verspreid via conferenties, vakbladen en netwerkbijeenkomsten.

De Roadmap is nadrukkelijk bedoeld als praktisch instrument, geen academisch rapport. Het moet erfgoedinstellingen helpen om zelf stappen te zetten, zonder afhankelijk te zijn van externe begeleiding. Tegelijk biedt het ook houvast voor beleidsmakers en opleiders die co-creatie structureel willen integreren in hun kaders en curricula.

Slotevenement met kennisdeling

Het slotevenement vormt een essentieel onderdeel van het project “Ruimte voor nieuwe generaties” en markeert de afronding van het gehele traject. Het evenement is niet alleen een moment van afsluiting, maar vooral een platform voor actieve kennisdeling, netwerkvorming en overdracht van de opgedane inzichten naar de bredere erfgoedsector in Nederland.

Voorafgaand aan het slotevenement komen de participerende deelnemers en de jongeren bijeen om het project te evalueren en om samen de laatste voorbereidingen voor het slotevenement te treffen en zelf mee te werken aan de doorvoering.

Het slotevenement wordt georganiseerd in Nederland en is gericht op circa 50 tot 80 deelnemers, die gericht worden uitgenodigd uit relevante netwerken zoals erfgoedinstellingen, musea, herinneringscentra, jongerenorganisaties, beleidsmakers, vertegenwoordigers van gemeenten en provincies, docenten van erfgoed-gerelateerde opleidingen en professionals die actief zijn in participatie, educatie en community building. Er is expliciete aandacht voor een evenwichtige vertegenwoordiging van jongeren en professionals.

De opbouw van het slotevenement is zodanig ingericht dat het geen eenzijdige presentatie wordt, maar een dynamisch geheel van presentaties, workshops, gesprekken en interactieve formats. De inhoudelijke presentatie van de Roadmap Co-creatie (ontwikkeld met Act!On en ICSC) en de methodieken die daaruit voortkomen, vormt het inhoudelijke startpunt van het programma. Vervolgens worden verschillende verdiepende workshops aangeboden waarin deelnemers zelf aan de slag kunnen met concrete werkvormen, zoals participatieve narratief-ontwikkeling, omgaan met meerstemmigheid, of het betrekken van jongeren bij herdenking.

Bijzonder aan het evenement is dat de jongeren die gedurende 18 maanden als co-creators actief waren in het project, ook hier een actieve en zichtbare rol spelen. Zij presenteren hun ervaringen, begeleiden deelsessies, voeren interviews met gasten en treden op als moderators in panelgesprekken. Dit zorgt voor een levendige en authentieke dynamiek waarbij niet óver jongeren wordt gesproken, maar mét hen, in lijn met de principes van gedeeld eigenaarschap.

Ter voorbereiding op het slotevenement wordt vanaf projectmaand 10 een communicatiestrategie uitgerold via social media (o.a. Instagram en LinkedIn), Faro-prikbord en nieuwsbrieven. Hierbij worden tussentijdse resultaten gedeeld, zodat de doelgroep geleidelijk wordt betrokken en de nieuwsgierigheid en betrokkenheid wordt opgebouwd. Deze communicatie moet het brede publiek voor het thema ‘warm maken’.

Het evenement wordt tevens ingezet om de Roadmap breed te verspreiden, zowel fysiek als digitaal, en om de deelnemers te activeren de inzichten verder toe te passen of te delen in hun eigen organisaties of netwerken. Op deze manier zorgt het slotevenement niet alleen voor terugblik, maar vooral ook voor toekomstgerichte implementatie van de opgedane kennis.

Communicatie

Gedurende de looptijd van het project wordt actief ingezet op zichtbaarheid via social media en het Faro-prikbord om bredere bewustwording, betrokkenheid en kennisdeling te stimuleren. De socialmediacampagne dient niet alleen als promotiekanaal, maar ook als inhoudelijk communicatiemiddel waarmee jongeren én professionals worden meegenomen in de voortgang, inzichten en impact van het project.

Er wordt gebruikgemaakt van LinkedIn (voor professionals, instellingen en beleidsmakers) en Instagram (gericht op jongeren en visuele storytelling). Het projectteam en jongeren uit het kernteam produceren samen korte video's, citaten, visuals, interviews en infographics waarin o.a. ervaringen uit de lokale pilots, reflecties van deelnemers en fragmenten uit bijeenkomsten gedeeld worden. Ook worden achter-de-schermen-updates en persoonlijke verhalen gedeeld om de menselijke kant van het traject zichtbaar te maken.

Deze opbouwende en toegankelijke communicatie draagt bij aan de zichtbaarheid van het project én creëert een gemeenschap rondom het thema co-creatie in erfgoed. Vanaf projectmaand 10 wordt deze lijn extra intensief ingezet ter voorbereiding op het slotevenement, om betrokkenheid op te bouwen en de doelgroep actief te mobiliseren.

De projectleiding zal dit proces bewaken en de communicatie coördineren richting de kanalen van Faro, de achterban van het prikbord, de erfgoedhuizen, de musea via de Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45, WO2Net, de Museumvereniging, ICOM en Nemo. De projectleiders zijn in deze netwerken reeds actief. Met behulp van Faro worden hopelijk ook de internationale platforms zoals het pan- Europese Faro Convention Network (FCN), internationale gremia, zoals UNESCO, ICOMOS, ICCROM, Europa Nostra en het European Heritage Label bereikt.

- Aard & omvang: vanuit de opgedane kennis en ervaring praktische richtlijnen en methodieken ontwikkelen voor het betrekken van jongeren bij erfgoedzorg.
- Duur: augustus-december 2026
- Wijze van uitvoering: documentatie van de opgedane ervaringen en onderzoeken mogelijkheid voor het omzetten hiervan in een praktisch handboek (Roadmap). Organisatie slotevenement ter kennisdeling met de sector in Nederland.
- Doelstelling: zorgdragen voor een duurzame implementatie van co-creatie methodieken binnen erfgoedinstellingen.
- Resultaat: een paper met resultaten dat (inter)nationaal gedeeld worden met erfgoedinstellingen en netwerken. Rapporten die dienen als basis voor verdere verbetering en opschaling. Kennisdeling met erfgoedsector, tijdens een fysieke bijeenkomst met de Nederlandse achterban. Via gewone communicatiekanalen met het internationale veld.

Evaluatie, slotevenement voor kennisdeling

5. Planning: geef aan hoe de deelactiviteiten/processtappen in de tijd worden uitgevoerd.

2026:

jan-februari: opstart kerngroep, opstart jongerengroep

maart-mei: voorbereiding jongerenbijeenkomst

juni: eerste bijeenkomst jongeren Bosnië

juni-februari 2027: lokale projecten

september: start communicatie/kennisdeling

2027:

maart: bijeenkomst München organisaties en jongeren

april-mei: schrijven Roadmap

juni: Slotbijeenkomst Nederland

In de Uitvoeringsagenda Faro – deel I is door het erfgoedveld opgetekend wat de betekenis is van het Verdrag van Faro voor de Nederlandse erfgoedzorg en hoe het daar invulling aan wil geven. Om in aanmerking te komen voor een financiële bijdrage moet uw initiatief bijdragen aan de implementatie van het Verdrag van Faro in het functioneren van de Nederlandse erfgoedzorg. De mate waarin uw initiatief hieraan voldoet wordt meegenomen in de beoordeling. Daarover gaan de volgende vijf vragen.

6. Aan welke Faro-kernwaarde(n) zoals opgenomen in de Faro Uitvoeringsagenda – deel I voldoet het initiatief?

- ☒ Participatie in de volle breedte

- ☒ Open houding voor andere erfgoedopvattingen
- ☒ Erfgoed midden in de samenleving

7. Omschrijf op welke wijze het initiatief voldoet aan de geselecteerde Faro-kernwaarde(n).

Participatie in de volle breedte: Het initiatief richt zich op het betrekken van jongeren uit diverse achtergronden bij de co-creatie van nieuwe narratieven rondom herinnerings- en herdenkingscultuur. Door jongeren een actieve rol te geven in het vormgeven van de erfgoedpraktijk, bevordert het project brede participatie en biedt het een platform waar jongeren niet alleen deelnemen, maar ook mede bepalen hoe het erfgoed wordt geïnterpreteerd en gepresenteerd.

Open houding voor andere erfgoedopvattingen: Het project streeft naar een inclusieve benadering door diverse perspectieven, met name die van jongeren, in de erfgoedzorg te integreren. Door actief in te zetten op co-creatie en de dialoog tussen jongeren en erfgoedinstellingen te stimuleren, wil het project ruimte bieden aan nieuwe en vaak onderbelichte opvattingen over erfgoed. Deze open houding ten opzichte van andere interpretaties en verhalen verrijkt het bestaande erfgoed en zorgt ervoor dat verschillende stemmen worden gehoord en erkend. Om een lerende en open houding vanuit de organisaties te ondersteunen begeleid het project erfgoedprofessionals en -vrijwilligers uit de deelnemende organisaties in het proces van co-creatie met jongeren.

Erfgoed midden in de samenleving: 'Ruimte voor nieuwe generaties' positioneert erfgoed als een dynamisch onderdeel van de samenleving door jongeren te empoweren en hen een rol te geven in de maatschappelijke dialoog over herinnering en herdenking. Het project bevordert de verbinding tussen erfgoed en hedendaagse sociale vraagstukken, waardoor erfgoed niet alleen bewaard blijft, maar ook relevantie krijgt voor nieuwe generaties. Dit draagt bij aan een samenleving waarin erfgoed een levende bron is van identiteit, cohesie en bewustzijn.

8. Aan welke thema's en de daarbij door het erfgoedveld geformuleerde doelen (inzet) in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I draagt uw initiatief substantieel bij? Er zijn in principe meerdere thema's mogelijk. Raadpleeg voor de beantwoording van deze vraag de uitwerking van de thema's in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I.

- Erfgoed als hulpbron en partner in het sociale domein
- Democratische vernieuwing
- Dynamische leefomgeving
- Waarderen van erfgoed
- Meerstemmigheid
- Oral History
- Digitaal erfgoed
- Archieven
- Archeologie
- Caribisch Nederland
- Internationaal
- Erfgoedbewustzijn en educatie
- Ondersteuning erfgoedparticipatie
- Opleidingen
- Werkwijzen en wegwijzen
- Financiering erfgoedinitiatieven

Geef (indien meerdere thema's aangekruist) aan wat naar uw mening het hoofdthema van uw initiatief is. Bij de beoordeling wordt vooral naar dit thema gekeken.

Het hoofdthema van 'Ruimte voor nieuwe generaties' is Internationaal. De twee belangrijkste neven thema's zijn 'Ondersteuning erfgoedparticipatie' en 'Werkwijzen en wegwijzen'.

9. Omschrijf voor het hoofdthema (en - indien relevant - maximaal 2 andere thema's) hoe uw initiatief aansluit bij de in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I omschreven doelen en vraagstukken. Raadpleeg voor de beantwoording van deze vraag de uitwerking van de thema's in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I.

Het initiatief 'Ruimte voor nieuwe generaties' draagt bij aan de implementatie van de doelen uit de Uitvoeringsagenda Faro door een internationaal samenwerkingsnetwerk te creëren, participatie te bevorderen en nieuwe werkwijzen te ontwikkelen en te delen. Hierdoor wordt niet alleen het Europese erfgoed levend gehouden, maar wordt ook een brug geslagen tussen verschillende generaties en culturen binnen Europa.

Hoofdthema: Internationaal

Het project 'Ruimte voor nieuwe generaties' richt zich op kennisuitwisseling en co-creatie over gedeelde Europese geschiedenissen van oorlog, onderdrukking en polarisatie. Dit sluit direct aan bij de internationale dimensie van het Verdrag van Faro, dat benadrukt hoe cultureel erfgoed en de herinnering daaraan bijdragen aan een gezamenlijke Europese identiteit en aan democratische waarden. 'Ruimte voor nieuwe generaties' faciliteert samenwerking tussen jongeren en erfgoedinstellingen in meerdere Europese landen, waardoor een gemeenschappelijke, Europese visie op erfgoed wordt versterkt. Dit initiatief bevordert ook de internationale dialoog (cognitief en affectief) over erfgoed, een van de strategische doelen van de Uitvoeringsagenda Faro, door jongeren te betrekken bij het herdenken van gedeelde geschiedenissen en het ontwikkelen van nieuwe, relevante narratieven.

Neventhema: Ondersteuning erfgoedparticipatie

'Ruimte voor nieuwe generaties' bevordert participatie door jongeren actief te betrekken bij het vormgeven van het erfgoednarratief en de werkwijzen van erfgoedinstellingen. Dit sluit aan bij het streven van de Uitvoeringsagenda Faro om participatie te bevorderen in alle lagen van de samenleving, met specifieke aandacht voor het inclusiever maken van erfgoedactiviteiten. Door jongeren zelf de ruimte te geven om verhalen en herinneringen opnieuw te interpreteren en deze te verbinden met hun eigen ervaringen, wordt de kloof tussen erfgoedinstellingen en nieuwe generaties gedicht. Dit draagt bij aan de duurzame verankering van erfgoedparticipatie en de versterking van een democratische samenleving.

Neventhema: Werkwijzen en wegwijzen

Het project legt een sterke nadruk op het ontwikkelen en delen van nieuwe werkwijzen binnen erfgoedinstellingen. Door co-creatie met jongeren wordt niet alleen de inhoud van het erfgoed vernieuwd, maar ook de manier waarop erfgoed wordt beheerd en gepresenteerd. Dit sluit aan bij de Faro-doelstellingen om bestaande erfgoedpraktijken te vernieuwen en te verbinden met bredere maatschappelijke ontwikkelingen, zoals inclusiviteit en democratische vernieuwing. Het project beoogt ook de opgedane kennis internationaal te delen, wat aansluit bij Faro's streven naar het creëren van een lerend netwerk waarin nieuwe methoden en inzichten worden verspreid.

10. Omschrijf beknopt (maximaal 400 woorden) op welke wijze het initiatief een structurele verandering teweeg kan brengen ten opzichte van het huidige functioneren van de erfgoedzorg.

Denk bijvoorbeeld aan bewustwording van een veranderopgave, systeemaanpassing, schaalsprong, nieuwe coalities, verdieping op een thema, instrumentatie van een thema met werkwijzen of methodieken, of de verkenning van nieuwe mogelijkheden binnen een thema.

'Ruimte voor nieuwe generaties' is gericht op het creëren van een fundamentele verandering in de erfgoedzorg door de betrokkenheid van jongeren te versterken en hen een actieve rol te geven in het vormgeven van de toekomst van herinnerings- en herdenkingscultuur. Dit project wil afrekenen met het traditionele, top-down narratief dat tot nu toe vaak werd gehanteerd in erfgoedinstellingen, en introduceert in plaats daarvan een co-creatieve benadering waarbij jongeren zelf bijdragen aan de inhoud en methoden die worden gebruikt om de geschiedenis te vertellen.

Door pilotprojecten in verschillende Europese landen uit te voeren, waarbij jongeren samen met erfgoedinstellingen werken aan de ontwikkeling van nieuwe narratieven en werkvormen, beoogt het initiatief -naast enkele concrete lokale projectuitkomsten- een systeemaanpassing teweeg te brengen. Deze aanpassing richt zich op de integratie van nieuwe generaties in het erfgoedproces, waarbij niet alleen hun perspectieven worden meegenomen, maar zij ook actief betrokken worden bij de besluitvorming en uitvoering. Dit vraagt om een nieuwe coalitie tussen jongeren, erfgoedinstellingen, en vrijwilligers, die gezamenlijk de verantwoordelijkheid dragen voor de overdracht van gedeeld Europees erfgoed.

Een belangrijk aspect van het initiatief is de nadruk op gelijkwaardigheid en het afbreken van hiërarchieën binnen de erfgoedzorg. Dit zal niet alleen bijdragen aan een bredere acceptatie en relevantie van de herinneringscultuur onder jongeren, maar ook zorgen voor een duurzamere verankering van de erfgoedzorg in de samenleving. Door het opbouwen van vertrouwen, het delen van kennis en het ontwikkelen van nieuwe methodieken, biedt het project een schaa sprong in de manier waarop erfgoedinstellingen jongeren kunnen bereiken en betrekken.

Tot slot zal het initiatief resulteren in een roadmap met methodieken die internationaal gedeeld worden, waardoor de geleerde lessen verder kunnen worden toegepast in andere landen en contexten. Dit zal bijdragen aan een diepgaande verandering in de erfgoedzorg, waarbij nieuwe mogelijkheden voor participatie en inclusie worden verkend en geïntegreerd.

Bij de beoordeling van uw initiatief wordt ook gekeken naar de aansluiting van uw initiatief bij de ambities van anderen en bij vraagstukken in de samenleving en de inzet van vrijwilligers. Daarover gaan de volgende drie vragen.

11. Omschrijf of, en zo ja op welke wijze het initiatief bijdraagt aan actuele (beleids)ontwikkelingen en maatschappelijke vraagstukken. Te denken valt aan uitsluiting, dekolonisering en grote transitie s in de leefomgeving.

1. Versteving van de democratie: Het project zet sterk in op het betrekken van jongeren bij het erfgoed in het herdenkings- en herinneringsveld, waarbij ze niet alleen als deelnemers, maar ook als medebeslissers worden gezien. Door jongeren te empoweren en hun stemmen te integreren in de besluitvormingsprocessen binnen erfgoedinstellingen, bevordert het project democratische waarden zoals participatie, gelijkheid en inspraak. Jongeren krijgen de kans om actief deel te nemen aan het vormgeven van de narratieven, wat bijdraagt aan hun burgerschapsontwikkeling en hen voorbereidt op een actieve rol in de democratische samenleving.
2. Aandacht voor Europa: Het initiatief verbindt jongeren en erfgoedinstellingen uit verschillende Europese landen, waarbij de nadruk ligt op het delen van gemeenschappelijke Europese waarden en geschiedenis. Door co-creatie en samenwerking tussen deze landen te stimuleren, draagt het project bij aan de Europese integratie en versterkt het de onderlinge solidariteit. Bovendien wordt door het betrekken van diverse Europese perspectieven een rijker en meer inclusief beeld van het gezamenlijke erfgoed gevormd, wat bijdraagt aan een sterker Europa.

12. Omschrijf de projectorganisatie en rolverdeling en geef aan of en zo ja op welke wijze er bij de uitvoering van het initiatief sprake is van samenwerking met of betrokkenheid van andere belanghebbenden.

Projectleiding en organisatie

Stichting Act!On is de initiatiefnemer en uitvoerder van dit project. Het project is voortgekomen uit eerdere onderzoeken en samenwerkingen onder de vlag van de Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 (SMH). Omdat SMH noch andere kennisinstellingen binnen de sector

voor zichzelf een rol zien weggelegd in het concipiëren en uitvoeren van innovatieve samenwerkingsprojecten, is Stichting Act!On opgericht.

Stichting Act!On gebruikt erfgoed en cultuur als aanjager van maatschappelijke verandering. De organisatie richt zich op innovatie binnen de erfgoedsector en ondersteunt projecten die bijdragen aan democratische waarden en de bestrijding van polarisatie. Daarbij werkt de stichting samen met erfgoedinstellingen en culturele organisaties om nieuwe vormen van participatie en herinneringscultuur te ontwikkelen, met een bijzondere focus op co-creatie met jongeren. Voor meer informatie, zie: www.acton.nu.

Het project 'Ruimte voor nieuwe generaties' wordt geleid door Annette Schautt en Idske Bakker. Zij zijn verantwoordelijk voor de algehele coördinatie, het bewaken van de voortgang en de begeleiding van en communicatie met alle betrokken partijen. Beide projectleiders hebben ruime ervaring in co-creatie en het ontwikkelen van erfgoedprojecten met een focus op herinneringscultuur. Hun rol omvat ook het waarborgen van de kwaliteit en impact van de projectresultaten.

██████████ was van 2016 tot 2023 directeur van SMH40-45. Ze is een strategisch adviseur en verbindende aanjager. Veelal ageert ze binnen complexe en politieke organisatienetwerken maar altijd voor, door en met de doelgroepen. Haar gedrevenheid en enthousiasme zorgt ervoor dat ze ook moeizame processen in beweging brengt.

██████████ is cultureel ondernemer en onderwijskundige. Ze heeft voor SMH 40-45 de pilot *Co-creatie met jongeren* ontwikkeld en begeleid. ██████████ koppelt theoretische kennis aan praktische ervaring met de specifieke context van activiteiten in het herinneringsveld en de wijze waarop kennis rond co-creatie in en tussen organisaties kan worden gestimuleerd.

Partnerinstellingen

Het project werkt nauw samen met diverse erfgoedinstellingen die al betrokken waren in het voortraject. Deze instellingen, verspreid over verschillende Europese landen, brengen lokale kennis en expertise in en bieden platforms voor de uitvoering van de projectactiviteiten. Er is ruimte voor aanvullende instellingen om zich bij het project aan te sluiten, wat de impact en reikwijdte van het initiatief verder kan vergroten. De huidige partners zijn:

- Nationaal Onderduikmuseum Aalten (Nederland) – tevens projectcoördinator;
- Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș (Baia Mare, Roemenië);
- Bosansko narodno pozorište Zenica (Bosnië en Herzegovina);
- NS-Dokumentationszentrum München (Duitsland) – host van een kernteambijeenkomst en kennisdeler;
- International Coalition of Sites of Conscience (ICSC) – verantwoordelijk voor internationale kennisdeling en mede-auteur van de Roadmap Co-creatie;
- Stichting Act!On – uitvoerend coördinator, verantwoordelijk voor procesbegeleiding, co-creatie-expertise en kennisdeling.

Deze partnerinstellingen faciliteren de uitvoering van lokale pilotprojecten waarin de co-creatieprocessen met jongeren praktisch vorm krijgen. Erfgoedprofessionals en vrijwilligers van de instellingen nemen deel aan de digitale en fysieke bijeenkomsten waarin kennis wordt gecreëerd en gedeeld.

Betrokken Jongeren

Hun traject wordt mede mogelijk gemaakt door Erasmus+ subsidie, waardoor zij de ruimte krijgen om zich zelfstandig te organiseren, inhoudelijke en organisatorische verantwoordelijkheid te nemen en als volwaardige partners binnen het project te opereren.

De jongeren vormen een essentiële schakel in het project. De startgroep, samengesteld uit jongeren die betrokken waren in het voortraject zal worden uitgebreid tijdens het project. De jongeren zijn afkomstig uit de verschillende Europese landen en brengen diverse perspectieven en

ervaringen mee. Hun betrokkenheid is cruciaal voor het succes van de co-creatieprocessen en voor het ontwikkelen van nieuwe, relevante erfgoednarratieven.

Deze jongeren zullen actief deelnemen aan de ontwikkeling van de pilotprojecten waarbij hun input en ideeën centraal staan in het proces. Daarnaast nemen de jongeren deel aan de digitale en fysieke bijeenkomsten.

13. Omschrijf in welke mate en op welke wijze vrijwilligers worden ingezet voor de uitvoering van het initiatief.

In 'Ruimte voor nieuwe generaties' spelen vrijwilligers van de erfgoedinstellingen een cruciale rol. Zij leren door te luisteren naar andere betrokkenen en brengen hun ervaring en kennis in, wat essentieel is voor het faciliteren van de co-creatieprocessen en het begeleiden van de jongeren. De vrijwilligers helpen bij de organisatie en uitvoering van activiteiten en dragen bij aan het behoud van een verbindende en ondersteunende omgeving binnen de instellingen.

Wij erkennen echter wel dat co-creatie in erfgoedprojecten meer vraagt dan wat traditioneel van vrijwilligers kan worden verwacht. Co-creatie is in dit project niet vrijblijvend; het gaat om het serieus nemen van de inbreng van jongeren en het erkennen van hun bijdrage als volwaardig en gelijkwaardig. Daarom ontvangen de jongeren in dit project bewust een vergoeding voor hun werk. Dit onderstreept het principe dat hun participatie geen vrijwilligerswerk is, maar een essentiële en erkende bijdrage aan het project. Het project zet hiermee een stap richting een meer egalitaire benadering, waarbij alle betrokkenen – of ze nu vrijwilliger, jongere of professional zijn – op basis van gelijkwaardigheid samenwerken.

14. De resultaten, inzichten en ervaringen die voortkomen uit uw initiatief moeten ten goede kunnen komen aan het hele erfgoedveld. De manier waarop u hier invulling aan geeft wordt meegewogen in de beoordeling. Omschrijf hoe u de resultaten, ervaringen en bevindingen van uw initiatief actief deelt met het Faro- netwerk en andere relevante doelgroepen. Werk een plan uit voor kennisontwikkeling en -deling, inclusief de beoogde doelgroep(en) en omschrijf daarin hoe de resultaten van het initiatief worden gedeeld.

Denk ook aan type communicatiemiddelen, frequentie etc. De kosten hiervoor kunt u opvoeren in uw begroting.

14. Kennisontwikkeling en -deling

'Ruimte voor nieuwe generaties' deelt de resultaten, inzichten en ervaringen met het bredere erfgoedveld om de impact van het project te vergroten en om bij te dragen aan de doelstellingen van het Faro-netwerk.

Roadmap Co-creatie

De Roadmap Co-creatie vormt het inhoudelijke en methodologische eindproduct van het project "Ruimte voor nieuwe generaties". Het is een praktische en inspirerende handleiding voor erfgoedinstellingen die aan de slag willen met co-creatie met jongeren. De roadmap bundelt de geleerde lessen, inzichten en werkvormen die zijn opgedaan in de lokale pilots in Nederland, Roemenië en Bosnië en Herzegovina. In dit document worden niet alleen methodieken en werkprincipes gedeeld, maar ook reflecties op processen, succesfactoren en valkuilen, inclusief concrete casussen.

De Roadmap wordt geschreven door Stichting Act!On in nauwe samenwerking met de International Coalition of the Sites of Conscience (ICSC), die ook verantwoordelijk is voor de internationale verspreiding. Daarbij worden jongeren zelf actief betrokken als mede-auteurs en reflectiepartners, zodat hun perspectieven structureel zijn verankerd in de opbouw en toon van het eindproduct.

Inhoudelijke elementen van de Roadmap zijn o.a.:

- Praktische stappenplannen voor het opzetten van co-creatie met jongeren en de implementatie van draagvlak binnen erfgoedinstellingen.
- Werkvormen voor dialoog, reflectie en samenwerking.
- Voorbeelden van gedeeld eigenaarschap en jongeren als mede-organisatoren.
- Tips voor duurzame verankering binnen organisaties.
- Strategieën voor interne cultuurverandering richting meer openheid en participatie.
- Reflecties van jongeren en professionals op het proces.

Doelgroepen:

- Erfgoedinstellingen (musea, herinneringscentra, archieven, erfgoedhuizen)
- Academische gemeenschap (onderzoekers, docenten en studenten van erfgoed- en cultuurstudies, pedagogiek en sociale wetenschappen)
- Beleidsmakers (ambtenaren cultuur & erfgoed, fondsen en erfgoedkoepels zoals Museumvereniging, ICOM, NEMO en Faro-netwerkliden)

Verspreiding & impact:

De Roadmap wordt in het laatste kwartaal van het project (mei-juni 2027) afgerond en in eerste instantie digitaal gepubliceerd en verspreid via de kanalen van Act!On, ICSC, het Faro-platform, en de betrokken partnerorganisaties. Daarnaast wordt een fysieke versie beschikbaar gesteld voor deelnemers aan het slotevenement en verspreid via conferenties, vakbladen en netwerkbijeenkomsten.

De Roadmap is nadrukkelijk bedoeld als praktisch instrument, geen academisch rapport. Het moet erfgoedinstellingen helpen om zelf stappen te zetten, zonder afhankelijk te zijn van externe begeleiding. Tegelijk biedt het ook houvast voor beleidsmakers en opleiders die co-creatie structureel willen integreren in hun kaders en curricula.

Slotevenement met kennisdeling

Het slotevenement vormt een essentieel onderdeel van het project “Ruimte voor nieuwe generaties” en markeert de afronding van het gehele traject. Het evenement is niet alleen een moment van afsluiting, maar vooral een platform voor actieve kennisdeling, netwerkvorming en overdracht van de opgedane inzichten naar de bredere erfgoedsector in Nederland.

Het slotevenement wordt georganiseerd in Nederland en is gericht op circa 50 tot 80 deelnemers, die gericht worden uitgenodigd uit relevante netwerken zoals erfgoedinstellingen, musea, herinneringscentra, jongerenorganisaties, beleidsmakers, vertegenwoordigers van gemeenten en provincies, docenten van erfgoedgerelateerde opleidingen en professionals die actief zijn in participatie, educatie en community building. Er is expliciete aandacht voor een evenwichtige vertegenwoordiging van jongeren en professionals.

De opbouw van het slotevenement is zodanig ingericht dat het geen eenzijdige presentatie wordt, maar een dynamisch geheel van presentaties, workshops, gesprekken en interactieve formats. De inhoudelijke presentatie van de Roadmap Co-creatie (ontwikkeld met Act!On en ICSC) en de methodieken die daaruit voortkomen, vormt het inhoudelijke startpunt van het programma. Vervolgens worden verschillende verdiepende workshops aangeboden waarin deelnemers zelf aan de slag kunnen met concrete werkvormen, zoals participatieve narratieontwikkeling, omgaan met meerstemmigheid, of het betrekken van jongeren bij herdenking.

Bijzonder aan het evenement is dat de jongeren die gedurende 18 maanden als co-creators actief waren in het project, ook hier een actieve en zichtbare rol spelen. Zij presenteren hun ervaringen, begeleiden deelsessies, voeren interviews met gasten en treden op als moderators in panelgesprekken. Dit zorgt voor een levendige en authentieke dynamiek waarbij niet óver jongeren wordt gesproken, maar mét hen, in lijn met de principes van gedeeld eigenaarschap.

Ter voorbereiding op het slotevenement wordt vanaf projectmaand 10 een communicatiestrategie uitgerold via social media (o.a. Instagram en LinkedIn), Faro-prikbord en nieuwsbrieven. Hierbij worden regelmatig korte video's, citaten, visuals en tussentijdse resultaten gedeeld, zodat de doelgroep geleidelijk wordt betrokken en de nieuwsgierigheid en betrokkenheid wordt opgebouwd. Deze "warme" communicatie moet ervoor zorgen dat het slotevenement niet voelt als een losstaande activiteit, maar als een logisch sluitstuk van een gezamenlijke reis.

Het evenement wordt tevens ingezet om de Roadmap breed te verspreiden, zowel fysiek als digitaal, en om de deelnemers te activeren de inzichten verder toe te passen of te delen in hun eigen organisaties of netwerken. Op deze manier zorgt het slotevenement niet alleen voor terugblik, maar vooral ook voor toekomstgerichte implementatie van de opgedane kennis.

Gedurende de looptijd van het project wordt actief ingezet op zichtbaarheid via social media en het Faro-prikbord om bredere bewustwording, betrokkenheid en kennisdeling te stimuleren. De socialmediacampagne dient niet alleen als promotiekanaal, maar ook als inhoudelijk communicatiemiddel waarmee jongeren én professionals worden meegenomen in de voortgang, inzichten en impact van het project.

Er wordt gebruikgemaakt van LinkedIn (voor professionals, instellingen en beleidsmakers) en Instagram (gericht op jongeren en visuele storytelling). Het projectteam en jongeren uit het kernteam produceren samen korte video's, citaten, visuals, interviews en infographics waarin o.a. ervaringen uit de lokale pilots, reflecties van deelnemers en fragmenten uit bijeenkomsten gedeeld worden. Ook worden achter-de-schermen-updates en persoonlijke verhalen gedeeld om de menselijke kant van het traject zichtbaar te maken.

Deze opbouwende en toegankelijke communicatie draagt bij aan de zichtbaarheid van het project én creëert een gemeenschap rondom het thema co-creatie in erfgoed. Vanaf projectmaand 10 wordt deze lijn extra intensief ingezet ter voorbereiding op het slotevenement, om betrokkenheid op te bouwen en de doelgroep actief te mobiliseren.

Begroting

15. De gevraagde financiële bijdrage moet in verhouding staan tot de verwachte impact van het initiatief. Behalve een projectplan dient u ook een begroting toe te voegen (separate bijlage).

Omschrijf hieronder op welke wijze u de mogelijkheden van cofinanciering (eigen bijdrage en bijdragen derden) heeft onderzocht en wat daarvan de uitkomst is geweest.

Ingevuld door: [REDACTED]

Datum: 1 juli 2025